

توسعه روزنامه بدین معنی نیست که مردم را رنگ کنیم و افتخار کنیم به رنگی شدن و آنهم چه رنگی؛ کاش بی رنگ بودیم. عدم پیشرفت های کلی روزنامه به خصوص در بعد محتوایی و حتا شکلی آن به عوامل متعددی بر می گردد که سعی دارم آن را نه از زاویه تک بعدی خودم که از زوایای متکثر روزنامه نگاران دیگر بنویسم. از زبان روزنامه نگاران با تجربه و خبرنگاران جوان جوای نام

آسیب شناسی مطبوعات فارسی

سیروس روسی

اولین روزنامه ایران در سال ۱۲۵۳ هجری قمری تاسیس شد؛ یعنی تا امروز ۱۶۴ سال است که روزنامه در ایران شکل گرفته و ۳۶ سال بعد از آن، یعنی در سال ۱۲۸۹ هجری قمری (۱۳۸۸ سال قبل) اولین روزنامه شیراز به زیور طبع آراسته شد. حرف اول این است؛ چرا در این سالها مهجور ماندیم، رشد نکردیم و نسبت به توسعه همه جانبه مملکت در جا که نه، به عقب بازگشته ایم. توسعه روزنامه بدین معنی نیست که مردم را رنگ کنیم و افتخار کنیم به رنگی شدن و آنهم چه رنگی، کاش بی رنگ بودیم. عدم پیشرفت های کلی روزنامه به خصوص در بعد محتوایی و حتا شکلی آن، به عوامل متعددی بر می گردد که سعی دارم آن را نه از زاویه تک بعدی خودم که از زوایای متکثر روزنامه نگاران دیگر بنویسم. از زبان روزنامه نگاران با تجربه و خبرنگاران جوان جوای نام. همه می دانیم که اهداف نشریات واقعی چیست و چگونه می توانند در توسعه ای سیاسی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی حضور مستمر داشته باشند. روزنامه ها معمولاً متکی به خبر هستند و خبر در مجموع معانی خود یعنی آگاهی و به همین دلیل است که برخی مواقع صدا و سیما این بیت مولانا را زیر صفحه کوچک و بزرگ خود می کند: جان چه باشد جز خبر در آزمون هر که را افزون خبر، جانش فزون و یا روزنامه «عصر مردم» مصرع دوم همین بیت را به صورت: هر که او آگاه تر جانش فزون در لوگوی روزنامه نقش می زند و روزنامه «نیم نگاه» نیز در اتاق مصاحبه و یا اتاق سردبیر بزرگ بر پوستری نوشته «دانستن حق مردم است». اما آقای رضازاده، استاندار کنونی فارس به هنر بودن کار خبرنگاران اشاره می کند و اعتقاد دارد: خبرنگاران پیشتان، مهندسین افکار عمومی در جامعه هستند و همین تاثیر گذاری بزرگ موجب می شود که بار مسوولیت خبرنگاران سنگین تر شود و این مسوولیت می تواند وفاداری آنها را در پی داشته باشد.

او از استقلال، نقد منصفانه، هوشیاری، شجاعت و واقع گرایی به عنوان ویژگی های یک خبرنگار یاد می کند و اعتقاد دارد که خبرنگاران نباید به قدرت ها وابسته باشند و قدرت تاثیر گذاری خبرها را به بهای وجه المصلحه قرار دادن امتیاز مادی، بفروشند. (۱) دکتر انصاری لاری، استاندار سابق فارس اعتقاد دارد ما روزنامه و روزنامه نگار حرفه ای نداریم. دکتر انصاری از اصحاب رسانه ها خواست تا با برگزاری جلسات مستمر فرهنگی و ایجاد تعامل و هم اندیشی کار روزنامه نگاری را به سمت حرفه ای شدن پیش ببرند. این در شرایطی است که در کشور ما روزنامه نگار و نیز سیاست ورز حرفه ای نداریم. (۲) بهمن پگاه راد معتقد است: ... از همین رو سطح سواد و معلومات خبرنگاران در پهنه امور خبررسانی پایین است و اگرچه تعدادی مدرک خود را به کارشناسی ارتقا داده اند اما اغلب در رشته هایی غیر روزنامه نگاری است و صرفاً وجود خبرنگاران در سنین ۲۰ تا ۳۰ سال در مطبوعات به واسطه عارضه بیکاری در جامعه در حال گذار ماست. از سوی دیگر عاملان و منابع خبر نیز که توقعی دیگر از بیان خبر دارند و می خواهند خبرها به میل و سلیقه و در جهت صرف تبلیغ برای آنها باشد، بر تعریف خبر و خبرنگار تاثیر گذاشته، به سخن نهایی می توانیم بگوییم خبرنگاری که صرفاً ضبط صوت باشد، خبرنگار نیست... (۳) امین عطایی، سردبیر روزنامه نیم نگاه می گوید: نگاه و رفتار متولیان فرهنگی استان و شیراز به رسانه های ارتباطی و روزنامه ها و فاصله ای که بین آنهاست، نشانگر این است که این نهاد های مسوول آنچنان تمایل و توانی برای ارتقای فرهنگ شهروندی، دینی، سیاسی، اجتماعی و امنیتی ندارند. (۴) خانم کارگر، خبرنگار روزنامه ایران اعتقاد دارد: یکی از نیازهای اصلی خبرنگاران بحث آموزش و راه اندازی دانشکده خبر در شیراز است. (۵) مهدی سوداگران، خبرنگار روزنامه نیم نگاه باور دارد: حقیقتش را بخواهید سفره کوچک روزنامه نگاری با آن همه مناظر رنگین اصلاً به دل نمی چسبد. (۶) نمونه ها بسیار است. در صفحه ۴ روزنامه

«خبر جنوب» به تاریخ دوشنبه ۱۶ مرداد ۱۳۸۵ با ۲۹ نفر مصاحبه شده و ۲۵ تصویر زینت بخش صفحه بود که از ۳ روزنامه نگار که تصویرشان در صفحه دیده می شد، نقل قولی نبود یا من ندیدم؛ مانند آقایان محمد تقی زرین چنگ، نیکنام خشنودی و خسرو حق گو که حیف شد دیدگاه های این دوستان اهل و باتجربه را پیدا نکردم.

همین یک صفحه می تواند آسیب شناسی مطبوعات را مشخص و توان های روزنامه نگاران ما را معین کند. هم از جهت سواد و هم از نظر دیدگاه، سردبیری، صفحه آرایی، شجاعت، امنیت شغلی، نیازها، نان به نرخ روز خوردن، دوگانگی حرف و عمل و خودباوری کاذب بسیاری از نام ها که جامعه مطبوعاتی فارس آنها را به رسمیت نمی شناسد.

به هر جهت از کل مصاحبه های انجام شده که اندکی از آنها را به خاطر محدوده ای تنگ که برایم در نظر گرفته اند نمونه آوردم، به یک جمع بندی فهرست وار در چهار مقوله جدا می پردازم.

الف: اهداف مطبوعات

- ۱- اطلاع رسانی مبتنی بر واقعیت ها
- ۲- منتقد بودن آنهم به صورت منصفانه
- ۳- عدم وابستگی به سیاست ها و مواضع قدرت

ب: وظایف خبرنگاران

- ۱- شجاع، متهور و بی باک
- ۲- دانا و مسلط به رموز خبرنگاری
- ۳- جست و جو گر و کاونده
- ۴- مسلط به تکنولوژی روز

ج: معضلات و مشکلات

- ۱- بیسوادی عده ای از روزنامه نگاران
- ۲- عدم تجربه کافی خبرنگاران
- ۳- عدم امنیت شغلی
- ۴- نبود دانشکده های مرتبط با روزنامه نگاری
- ۵- عدم دسترسی خبرنگاران به امکانات لازم مانند لپ تاب، موبایل و حتا واکمن
- ۶- هزینه های غیر قابل پرداخت از طرف روزنامه